

szú csápjukat a hátukra símítják. Mások sietve pólyává göngyölítik a faleveleket és abba rejtőznek. A virág gombján árván búsul a zománcos fénybogár, míg le nem szédül a földre.

— Menünk mi is, Péter lelkem!...

Menniök kell, mert már a madarak is csapatostól hullanak rá az erdőre, a kígyó is elvonnaglott a kőről, melyen egész nap hiába akart felmelegedni, a hegyek is ismét forogni kezdenek. A fák már emelik ágaikat, a vadak megelevenednek, a tolvajbogár lopni indul, a rejtettfejűek ismét elrejtik fejüket, a finomtestű, hajszálvékony szúnyogok már előjöttek, a vízi-skorpiók már borzolják a vizet, csíkbogarak, fényes csiborok testük körül kristálybuborékkal a mélybe buknak és a pontszemek lassan kialszanak.

Az éjjeli lepkék szemei világítani kezdenek. Vastag, nagytestű, gyapjas a zúgásuk. Olyan színű a testük, mintha halottak bőrébe öltöztek volna. Szennyesbarna, bolyhos, vad pillangók bojdulnak elő, komorak és esetlenek, mintha a hideg földtől megbutultak volna és üvegszárnyakon a kelő hold felé repülnek, vagy ott táboroznak a fészek-tűzek körül. Kénnel írott testük sejtelmesen villózik és kékes, sárga vonalakat húznak a sötétségbe. A hangyák már temetni viszik halottaikat. Az emberen kívül csak a hangya temeti el halottaikat... A hold lassan felkél. Az is olyan, mintha aranygyászjelentést szegtek volna ki az égre. A legény felnéz rá s azt mondja esendesen:

— Este van!

A szíve megrándul, mintha bolond éjjeli pillangó ütődött volna hozzá, és sóhajtvá elindul a szállása felé.

Nyirő József.

(Ez a kiváló erdélyi költő egyik elbeszéléséből vett részlet nagyszerűen festi a havas nyári világát. Megelevenedik benne minden: fű, fa, bokor, pompás hasonlatai újszerűek és szemléletesek.)

Pető, a csordás.

Sápadt fény festi az eget; az ég az aszályos mezőre veti bágyadt csillogását; minden porszem aranyként ragyog attól.

A dombtetőn, ahonnan éppen a világ végéig látni, legeltet Pető, az öreg csordás. A domb egy jókora homokbucka, amelyen meglehetősen sovány füvek teremnek. Az aljban jobb valamivel. Itt már feketedik a homok és jóskán akad virága is a széles mezőségnek. Azt szereti a jószág.

Pető a dombtetejére telepedett. Amint gubbaszkodva a nyakába teríti subáját, — persze, szőrével kifelé, — olyan, mintha valami roppant nagy saskeselyű volna. Mozdulatlan.

A jószág ott ténfereg körülötte; a vén kolompos tehén úgy odaszokott már, hogy nem is lódul arrább, amíg a csordás maga nem tereli, egy gömbölyű üsző, egy remekcsipejű, szé-

lestükrü szépség háborgatja meg mindössze azzal, hogy majd átgázol rajta. Pető billent egyet a nyakán s pásztorbotjával belesuhint a levegőbe arrafelé, amerről a murcos vén bika ügetve lohol; aztán megint csak nézelődik, bele a semmibe, a nagy, végzetetlen mindenségbe.

Ime valaki, akit nem bántanak a világ hívságai! Aki nem ösmeri a romboló szenvedelmek közül a tizediket sem. Akit az ember legvisszataszítóbb bűne, az önzés, alig verhetne béklyóiba. Neki semmi sem kell, mert hiszen mindene van: levegője, kenyere, napja. Az ég kék boltozata épp úgy az övé is, mint a leghatalmasabb uralkodóé; a tiszta, fuvalmas levegőből annyit szív be erős tüdejébe, amennyinél többet senki sem szíhatna. Tarisznyájában van kenyér, meg hagyma, bőségesen; ha mennyei mannát találának eléje, azzal sem lakhatnék jobban; arra tán még olyan jól sem esnék a pompás hideg kútvíz. Mi kell ezenkívül? Nem jobb itt, a csendes jószág mellett?

Az ilyen pásztorembernek a lelkét tudom irigyelni. Hogy nincs abban semmi csuf indulatnak ereje! Mert a szabad, szent természet a mindene. Az az övé, még inkább, mint akárki másé. Nem igaz az, hogy azé a föld, aki maga folyvást a nagy nyüzsgő városokban költi azt a pénzt, amelyet a föld zsírjából kiszed. Az övé csak a telhetetlenség, a pénzvágy, az elpuhultak kényelemszeretete, meg a rossz, városi levegő, a sok-sok egyéb rosszal egyetemben, amit a városi verseny szül és termel. A föld istenigazában azé, aki ott él rajta; aki tapodja napról-napra; aki szeretettel, gonddal művelgeti; akinek a virágok virulnak s illatoznak; aki látja az ég hajnali pirját s alkonyati szemérmét; aki azon frissiben kapja a vetés felett suhanó szellőt; aki minden áldott nap megpihen a szép zöld gyepen, akár az árokparton, s hozzányúlhat a maga kezével a hamvaskék szederhez s azt válogatja ki, amelyik neki tetszik..

Pető, az öreg csordás éppen ilyen ember.

Böles ember a szó szoros értelmében. Bölccsé nevelte a természet, akivel örökké beszélget.

Pető böles ember, mondom. Csendesen mosolyog magában, amikor ezerévből egyszer jön az uraság s azt mondja: „a földem“, „a gulyám“. Pető ugyan nem gulyás, csak csordás; de ha akármi: hát ugyan kié itt minden? Azé-e vajjon, aki soha sincs itt? Aki le nem tép innen soha egy szál virágot sem? Akinek egyetlen egy tehénke sem tejel? Hát nem azé igazság szerint minden, aki hozzányúl, aki élvezi, ameddig él, mindig kiveszi abból a javarészét, amivel folyvást foglalkozik? Mióta megvan Pető, öklömnyi kora óta, itt van és azt csinálja, amit ő akar. Legfeljebb tőle kérnek még tanácsot is, nagyidők óta. Oszk mégis más valaki meri mondani, hogy itt minden az övé! Éppen mintha a pap azt mondaná, hogy az övé az a suba, amelyet karácsonykor akasztott volt a Pető

nyakába. Legyen az övé, ha azért mégis Pető hordja. Nem csak hordja, hanem el is hordja, el is nyüvi. A pap csak hadd mondja, hogy az övé a suba. A földesúr csak hadd mondja, hogy az övé a föld. Aztán, ha mindketten meghalnak egyszer, a földesúr is, meg Pető is, mi lesz akkor? Egyiké sem lesz már a jó föld, hanem ők lesznek mind a ketten a földé. De akkor is igazabban Pető. Mert a nagy urat beteszik ércoporsóba, Petőt meg odaadják egyenesen a virágos, hantos temetőnek. Ott aztán, a másvilágon elvitatkozhatnak majd azon, hogy kié volt inkább a föld, a virág, a természet, a csorda, a virág, a levegő, az ég, a napsugár, a pacsirta dala, a nyári eső, a téli szűzhó.

Petőnek, az öreg csordásnak jó dolga van. Kiül a homokbuckájára és leereszti a jószágot a füves hajlatba. Akkor egyedül van. Egészen egyedül. Ahol az ember magában van, ott akarva sem igen tud rossz lenni.

A réti sas, amely ott kering felette hegymagasságban, nem számít. Az már nincs a földön. Az úszó felhő sincsen a földön. Csak a jószág van itt, az meg mindig egyet gondol Petővel. Az már hozzátartozik az öreg csordáshoz valamennyi. De nemcsak az, hanem a tücsök is, meg az ürge, meg a többi apró-cseprő járandósága is a nyári mezőnek.

Ezt irigylem tőle.

Bársony István.

(Szembeállítottuk a két végtelent: a havast és az alföldi pusztát: mindkettőben megtaláljuk a szépet: az örök természetet, — a Teremtőt. Petőben, az öreg csordásban, ebben az egyszerű és magányos emberben éppen az a nagy, mint a havasi legényben: a természet ölen bölcsé nemesedett emberi lélek, aki magával az Istennel társalog, amikor magányosnak hisszük.)

LOMBOS ERDŐK MÉLYÉN.

Lombos erdők mélye,
De régen nem jártam;
Lombos erdők mélye,
Csakhogy rád találtam.
Borulj rám, borulj rám
Sátoros fa ága,
Madarak, virágok
Tündérpalotája!

Szeretem az erdők
Örök csendességét,
A természet ezer
Szótalan szépségét.
Hallik a sűrűből
Vadgalamb bűgása...
Vagy talán az erdők
Szíve-dobogása!...

Hallgatom, hallgatom,
Nem tudom mióta
S imádsággá válik
Szívemben a nóta...
Valami nagy, édes
Boldogságot érzek,
— Istenem, tán a Te
csodás közelléted!...